

## **Spaans gezag en landsheerlijke pretenties**

*Gerard Venner*

Sinds ongeveer 1590 was het gehele Overkwartier van Gelder weer onder het gezag van de wettige landsheer, de koning van Spanje. Reeds eerder, in 1580 en 1581, waren de koningsgezinde leden van het Hof van Gelre en Zutphen en van de Gelderse Rekenkamer vanuit Arnhem verhuisd naar het koningsgetrouwe Roermond om vandaar hun taken uit te oefenen. Het Roermondse Hof van Gelder was bevoegd voor het gehele Gelderse territorium in Spaans bezit en sinds 1612 ook voor delen van Overijssel en Lingen. De Gelderse Rekenkamer was bevoegd om de rekeningen te controleren van de rekenplichtige ambtenaren in Gelderland, Overijssel en Lingen, ook van tolheffers in Zeeland en Rheinberg. Roermond was dus het bestuurscentrum voor de Spaanse invloedssferen in de Noordelijke Nederlanden en de Niederrhein...

Het gezag van de koning van Spanje in het Overkwartier was echter gedifferentieerd. Hij werd in de eerste plaats gezien als landsheer, als hertog van Gelder, die de eed had afgelegd om de oude privileges te respecteren. Hof en Staten van het Overkwartier traden zeer zelfstandig op ten aanzien van de centrale regeringsinstanties. Het Hof van Gelder was het hoogste rechtscollege. Er was geen beroep mogelijk op de Grote Raad van Mechelen. De Staten kwamen ook op eigen gezag bijeen tijdens de kwartierdagen. Zij onderhandelden over het toestaan van belastingen (*beden*) waaraan zij voorwaarden koppelden. Zij kondigden zelfstandig wetgeving af en sloten met vijandelijke bevelhebbers verdragen over het betalen van contributie om plundering te voorkomen. Vanuit Brussel probeerde men aan deze autonome positie van de instellingen in het Overkwartier een einde te maken, voorlopig zonder succes. Brusselse pogingen tot ingrijpen vanwege de landsheer vond men ongehoorde pretenties.